

10

DE 4 . 1786 10

SCIRRHO ET CANCRO.

CONSENSV AC AVCTORITATE

ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

PRO

OBTINENDO

MEDICINAE DOCTORIS GRADV

DIE XX. SEPTEMBRIS MDCCLXXXVI.

H. L. Q. S.

PVBlice DISPVTABIT

AVCTOR

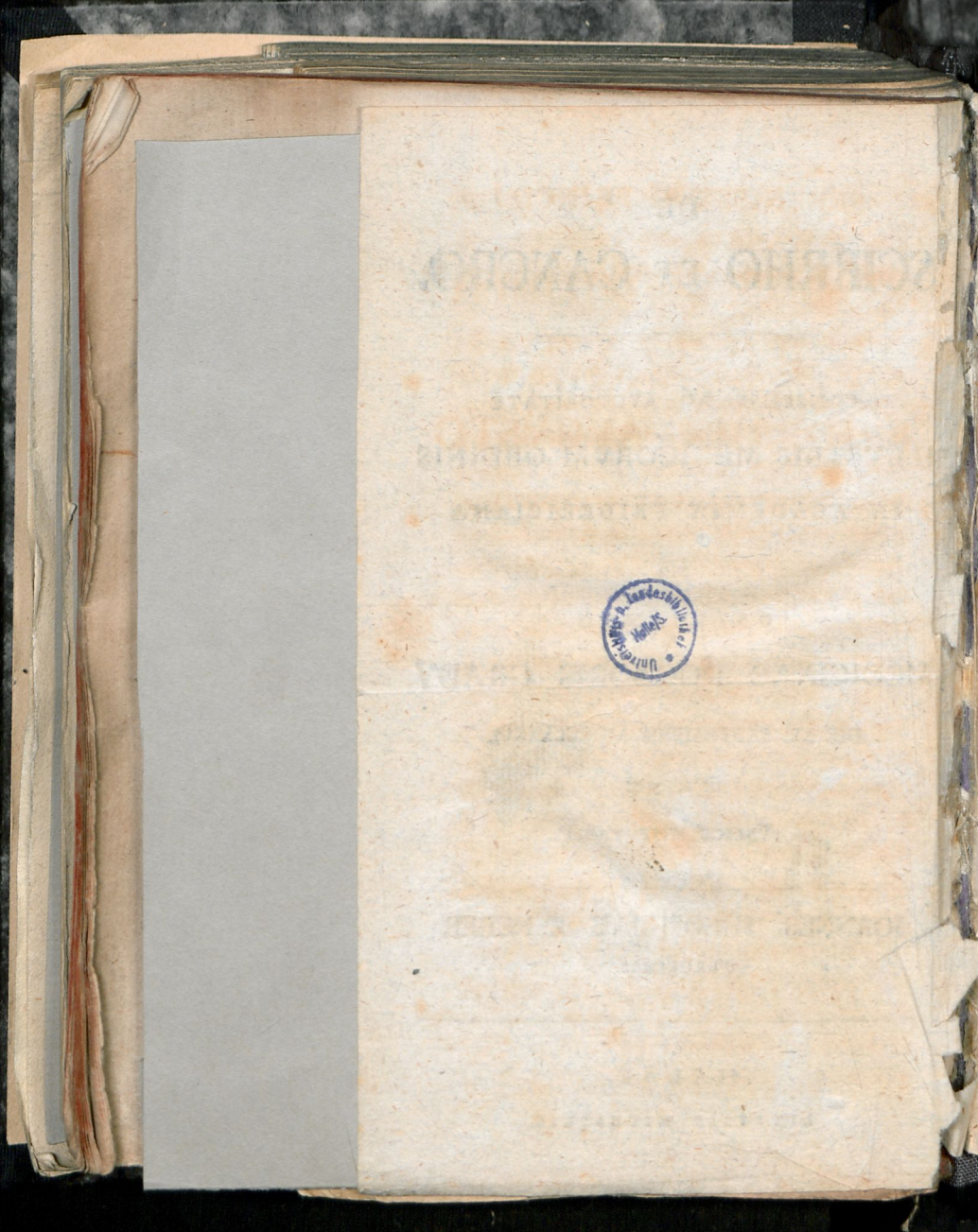
IOANNES THEOPHILVS ZENCKER

BEROLINAS.

HALAE,

LITTERIS MICHAELIS.

SERENISSIMO PRINCIPI

AC DOMINO

DOMINO

FRIDERICO AVGVSTO

DVCI BRVNSVICI GVELPHERBYTI

ETC. ETC.

DOMINO SVO LONGE CLEMENTISSIMO

NEC NON

PATRONO LITTERARVM MVNIFICENTISSIMO

REVERENDISSIMO PRINCIPI
HAS
PRIMITIAS ACADEMICAS
IN
MONUMENTVM

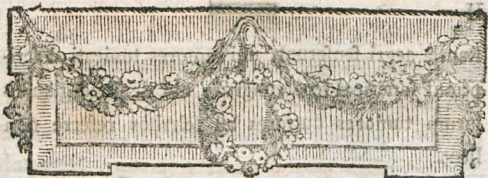
OTTO
HVMILLIMAE VENERATIONIS

DEVOTISSIMA MENTE
OFFERT AC CONSECRAT

SUBIECTISSIMVS

IOANNES THEOPHILVS ZENCKER

DE SCIRRHO ET CANCRO.

PARS PRIOR.

§. I.

Maxime inter se differunt Auctores in Scirrho definiendo, et ob hanc multifariam definitionem nec ego exactam omnibus ejus speciebus adaequatam proferre audeo. Esse scirrhum tumorem frigidum, duriorem, indolentem, cuti concolorem, praecipue in partibus glandulosis, docent quam plures Pathologi. Quam plurimum haec descriptio veritati quidem consentanea, singulatim vero illa valere non potest; non desunt observationes, ubi scirrhi primis ab initiis mollitiem quandam prodiderunt, ubi dolores quandoque pressorios, prurientes vel lancinantes in scirrhi ambitu ac sub-

A

fran-

stantia aegri senserunt, ubi tumores tunicati descriptioni superiori fere congrui, ubi denique glandularum tumores duriores ad scirrhus referre non licet.

Hinc scirrhi characterem distinctum delineare nequeo, nisi ad tumoris in cancrum abeundi proclivitatem respexero; hanc videlicet omnibus inesse scirrhis, non dubitandum videtur, licet interdum vel viribus naturae medicatricibus, vel arte resolutio subsequatur, aut per totam vitam corpori haud insignes scirrhus afferat molestias. Ubique vero in scirrho latere malignitatis et corruptionis cancrofae seminum, ejus evolutioocyus feriusve incidit, pro loci affecti discrimine, pro constitutione individuali aut pro causarum externarum accessu, plane haud rejiciendum videtur. Nonnulli tumores glandularum vel telae cellulosae, primo indolentes, postea doctorum non expertes, in ulcera aperta, at non cancrofa abeuntes, minime veris scirrhis sunt annumerandi; sunt indurationes, stases, infarctus, prout ex inflammatione, contusione, debilitate oriebantur, quique alias nomen scirrhi spurii adepti sunt.

§. II.

Omnes partes organicae ex vasis sanguiferis, lymphaticis, nervis, tela cellulosa, inter se junctis,
con-

constituuntur. Nostris temporibus Cl. Anatomici in indagandis vasorum lymphaticorum distributionibus, inque eorum officiis dilucidandis, optimo successu, operam navarunt. Juxta vasa sanguifera, ac nervos fere omnibus in locis vasa lymphatica inveniri et inter se cohaerere, ex illis glandulas conglobatas constitui, membranas ipsas eorum connexu formari, omnemque resorptionem illorum operari, certiores facti sumus; nulla vero partis organicae actio, nullaque fluidi mixtio naturalis cogitari potest, nisi vis nervea adsit. Actiones autem a statu naturali recedunt vel cessant, et fluida corruptionem subeunt, si nervorum vis inordinate operatur, vel plane tollitur. Quibus praemissis scirrhi nascentis theoriam superstruere liceat.

Multae ac variae causae scirrhis producendis favent, ad illam vero nervorum affectionem praecipuum respiciendum esse existimo. Quaevis causa externa violenter agens mutationes praeternaturales producit; vasis ruptis aut debilitatis vel sanguis vel lympa effluit, ac stagnat; nervis adhuc integris vel mox vires recuperantibus vasa sanguifera et lymphatica vi nervea priorem tonum adipiscuntur, suisque officiis ad extravasati et stagnantis corruptionem praecavendam, et stagnante in circulo redacto, sanitatem partis restituendam, optime funguntur.

Ab animi affectibus vis nervea vel minuitur, vel augetur, hinc solidorum functiones fluidorumque circulus et particulariter et universaliter vel minuuntur vel augentur, et mutationes a legibus fanitatis recedentes sequelae evadunt nequaquam vitandae: ni omnia mox in statum reducantur naturalem, in partibus debilioribus et ob structuram complicatam, humorum circulo minus faventibus, stases permanent, et animi pathematibus praecipue tristioribus diutius protractis, vis nervea languet, tonus vasorum debilitatur, stases majorem in modum augentur, variae indolis corruptio humoris stagnantis sequitur et vasorum resorbentium nervorumque ope, universae humorum massae aliisque partibus organicis communicatur.

Quando nervi unius alteriusve partis afficiuntur, partes illis subjectae inde mutationem patiuntur, necesse est, pro gradu vero affectionis topicae, vis nervorum renitentis, causarum occasionalium accedentium, pro partis organicae structura ac fluidi contenti natura, varii effectus relinquuntur, diversimode in corporis oeconomiam agentes. Ab intentiori vi nervea in partibus tensis, sanguine rubro praeditis, inflammatio et ejus exitus subsequuntur; vi nervea vero languente, diminuta, suppressa, in partibus glandulosis stasis et aquae parte resorbta, inspissatio fluidi movendi fieri solet, unde deni-

denique, nervorum passione non sublata, degenerationem ac corruptionem subsequens esse, elucet.

In membrorum paralyfi vel sensus vel motus, vel uterque simul defunt, superstitibus adhuc nutritione ac calore: sic partes paralytice affectae non omni vi nervea privantur, et nervi sensui et motui destinati haud omnem aliam vim nerveam, aliis nervis adscribendam, excludunt. Nonne ab his membris analogice ad singulas corporis partes concludere licet? subitanam sensorii destructionem mors, nervorum autem qui partem quandam ingrediuntur, vim sublatae mox hujus corruptio gangraenosa excipiant. Cum vero nervi cujusdam partis, e. g. mammae a causa vel externa vel interna afficiuntur, eorum aequilibrium aut harmonia, ut ita dicam, turbantur, ob debilitatem quarundam fibrarum nervearum circulus humorum a naturali aberrat, indolemque perversam induit massa; in numerosis structurae glandulosae flexionibus haud raro stasis exorta, ut concausa, plures in ambitu producit mutationes, nervos vicinos vasaque comprimit, eorum passionem primariam adauget, pluraque circulationis ac justae humorum mixtionis impedimenta praebet. Illi nervi, sensui praefecti mox facultatem sentiendi amittunt, cum alii nutritioni destinati suo munere adhuc funguntur, molemque in dies crescentem

centem ad distensionem cutis externae et tumorem magis minusve durum producant: fieri quoque solet nervos ipsius substantiae glandulosae aut in vicinitate quandam sentiendi facultatem retinere, hinc dolores interdum pressorii, punctorii: denique vero et nervi hucusque nutritioni faventes, omniaque vasa ipsis attinentia vel ob propriam passionem vel ob pressionem tumoris plane omnibus destituuntur viribus, indeque omnia in statu quasi quietis manent, donec ab irritamento vel interno vel externo et in substantia tumoris interna et in ambitu novi producuntur motus, qui ipsos humores stagnantes, ad corruptionem pronos, in penitorem rapiunt dyscrasiam, nervos cutis externae in consensum trahunt, et ita status quiescentis illius tumoris sic dicti scirrhusi, in cancerum occultum ab initio doloribus denuo excitatis, aliisque symptomatibus periculum canceri aperti minitantibus, designatum

Ast alia scirrhi species non mole augetur, sed potius pars affecta aridescit, et naturali minor evadit: Attamen affectionem nervorum topicam praecedere necesse est, et quidem in vi nervorum sentientium et nutritioni praepositorum, minus activa, ratio minoris humorum influxus et parcioris extensionis quaerenda est; non impeditur vero inde, quo minus stasis quaedam in ipsa parte corrugata

rugata adfit, circulus humorum, licet debilis, per-
duret, et a vasis lymphaticis resorbtiō perficiatur,
donec priori speciei similis fiat eventus. Ex antea
dictis haud difficulter intelligitur, scirrhum veluti
malum topicum considerandum esse, causamque
ejus proximiorē semper latere in nervorum pas-
sione locali, et causas remotas passionem illam to-
picam inducere valere.

§. III.

Causas tumoris scirrholi speciales remotas co-
gnoscere maximi quidem est momenti, utpote qui-
bus methodus medendi potissimum suffulcitur: ne
exspectes tamen disquisitionem cujusvis causae, cui
limites hujus libelli non sufficerent, sed quae ad
causarum remotarum cognitionem requiruntur, ge-
neratim proponam. Dividunt causas plerumque
in internas et externas, illam autem divisionem
facile cognoscendam relinquens, aliam melius mi-
hi arridentem eligo. Causae nimirum vel idiopa-
thice, vel sympathice vel symptomathice ad scirr-
hum producendum contribuere videntur, et hoc
modo illas breviter percurram.

Causis idiopathice scirrholi faventibus prae-
cipue annumerantur violentiae externae, pressio-
ne, ictu, vellicatione, et quavis alia ratione agen-
tes, nec non pertinent huc medicamina externa
per-

VIII

peperam applicata, quibus nervi partiales et vasa irritantur, comprimuntur, debilitantur, functiones naturales turbantur et diversis mutationibus an-
fa praebetur

Causae sympathice scirrhis producendis annu-
entes, praecipue in systemate nervoso diversimo-
de affecto, quaerendae sunt. Certo certius est,
istius systematis consensu omnis generis morbos et
passiones produci posse; primo hic animi pathema-
ta in censum veniunt, quorum effectus, maximas
scilicet turbationes systematis nervosi ac vascu-
losi, jure miramur. Pluribus exemplis constat,
post paucos a terrore metuve ingenti dies, scirrhus
in mammis inventos fuisse. Illa enim pathemata,
quae vim nerveam ac irritabilitatem debilitant, quae
ergo circuitum lentum, spissitudinem, malam con-
coctionem ut effectus habent, saepius scirrhis pro-
ducendis favent, et forsitan scirrhus nec oritur nec
augetur, nisi pathemata tristitiae, moeroris, me-
tus vel terroris praecedant vel accedant; hinc sub-
jecta magis sensibilia et ad pathemata modo dicta,
prona, saepius hisce tumoribus scirrhosis gra-
vantur.

Minime omittendus est iste consensus nervosus
uterum inter et mammis, unde tam varia explicari
possunt symptomata, alias vasorum anastomosi ad
scripta. Quid ergo! uteri perturbationes mamma-
rum

rum nervos mox in consensum trahent, et nunc ex illorum affectionibus modo antea descripto, stases et scirrhi generantur, quibus effectibus praefertim mensibus cessantibus, debilitas partium naturalis, coarctatio vasorum, lymphae spissitudo non parum favent. Partibus ad destinatos fines non adhibitis, mutationes ingratae superveniunt, inde virgines, foeminae steriles, et lactationem recusantes saepius scirrhis succumbant mammae aut uteri, et sere commune est fatum, quod altera parte a scirrho obfesa, altera mox eodem malo afficiatur. Mammarum scirrhus partim ob nervorum, partim ob vasorum lymphaticorum connexionem saepius glandulas subaxillares, et scirrhus labiorum glandulas submaxillares et parotides in consensum trahunt.

Causarum symptomatice ad scirrhi ortum contribuentium non parva est series, cum ad observatorum mentem a quavis spissitudine et acrimonia primordiis scirrhi ansa praebatur; plurimum autem illa spissitudo sic dicta atrabilaria ob singularem tenacitatem acredine conjunctam corpori infesta, statibus in scirrhos ac caneros abeuntibus, favet. Ex acrimoniis acidam, austeram, alcalinam, veneream, serophulosam, arthriticam, scorbuticam, &c. denominasse sufficiat, cum in iis explicandis nec mens nec locus est. Viscerum laesiones

num-

numquam sine functionum turbatione ac depravatione existere possunt, et nexus partium ac functionum corporis talis existit, ut unica parte laesa, singulae inde patiantur: fac ergo, viscus abdominale laesum esse, digestio et chylicatio et secretiones et partes solidae inde quodammodo male afficiuntur: quibusdam corruptis fluidis, reforescentibus vasis universa humorum massa acri quodam irritante inquinatur, et nervis partialibus nunc affectis topicae partis organicae affectiones, omnisque generis corruptio facillime sequuntur. Plures ergo causae simul partim sympatice, partim symptomaticae, scirrhi origini favent. Praeterea medicum ad aetatem, vitae genus, aeris constitutionem &c. respicere debere, quisquis vel me tacente, perspicit.

§. IV.

Subtilissimas differentias praetermittens, scirrhorum tamen divisionem paucis exponam. Scirrhi nuncupantur vel externi vel interni, prout partes exteriores vel interiores infestantur.

Scirrus est vel glandularis vel non glandularis: glandulae acinis, vasis sanguiferis ac lymphaticis, nervis, cellulosa, mirifice intermixtis, compositae, peculiaribus secretionibus spissioris vel tenuioris fluidi praepositae, facillime stasibus producendis aptae, ut plurimum prima scirrhi stamina in
se

se habent. Mammarum glandulae multis affectionibus externis expositae, saepissime scirrho afficiuntur: glandulae subaxillares propter affinitatem eodem modo infestantur, uterus, praecipue ejus cervix glandulis pluribus obsessus, scirrho patet, labia oris, ventriculus, intestinum Rectum scirrhis corripuntur; omnes ergo scirrhos forsan ad glandulas referendos esse, plures mecum statuunt: nonnulli autem scirrhos in cute palpebrarum, nasi, faciei, colis, digitorum, in visceribus exortos non glandulares, interdum quoque nervosos vocarunt: nonne vero ubique in cute glandulae sunt dispersae? tumores in cellulosa ad tumores tunicatos potius, quam ad scirrhos annumerare vellem: an in fibris musculosis scirrhus initium capiat, dubito.

Scirrhum in incipientem, imperfectum et perfectum vel confirmatum diviserunt: a magnitudine nodi pisiformis incipiens diu talis et mobilis manet, interdum plures nodi quasi ad filum aggregati, tanguntur; dum vero nodus increfcit at adhuc gaudet motu ac sensu vix a naturali deficiente, imperfecti nomine insignitur: confirmatus increfcere cessat, plane durus sensilitate et mobilitate caret: at illae differentiae incertae nec factis distinctae, varia ratione variare possunt. Quidam scirrhum indolentem seu verum, et dolentem seu spurium distinguunt, utilitate vero illa divisio pr-

prorsus caret: alii tumores glandularum, inflammationes vel lactis stagnationem sequentes, celeriter incrementum, vel etiam tumores extra glandulas, scirrhus sparios vocarunt, et distinxerunt a veris, qui ex causa obscura orti, in glandulis sedem habentes lentius incrementum, proclivitatem ad cancrifam corruptionem produunt, et simul omnem fere respuunt resolutionem. Scirrhi denique in benignum et malignum divisio principiis haud probabilibus superstructa est: benignus dicitur, qui dolorum ac omnis sensus expertus, corporis actiones minime turbat, ei vere oppositus malignus audit: cum vero scirrhi effectus variae sunt indolis, et feminium quoddam malignitatis latens inesse videtur, non e re medica fore credo, scirrhum denominare tumorem ab ortu ad dolores usque, ab interno motu stagnantis, nunc in corruptionem vere cancrifam abeuntis productos, qui cancri occulti characterem designant.

Pro caufarum remotarum discrimine scirrhis plura conveniunt cognomina, sic adscivere scirrhum atrabilarium, serophulofum, venereum, arthriticum etc. quae denominationes propter curationem non sunt rejiciendae.

De scirrhi prognosi disserturo ad ejus causas,
ad loca affecta et aegri conditionem individualem
respicendum est.

Feliciter quandoque scirrhum aliis morbis fur-
pervenientibus, febribus intermittentibus, diar-
rhoea etc. vel animi pathemate sponte solvi, expe-
rientia docet: causis scirrhi sublatis et statu nervo-
rum ac vasorum naturali restituto, stases tollun-
tur, indoles humorum corruptorum corrigitur, et
sanitas redit.

In subjectis junioribus rarius scirrhos enasci,
facilius eos curari posse, ex partium mobilitate et
sensilitate majori, ex vasis numerosioribus et hu-
morum blandiorum circulo liberiori explicari po-
test; eo difficilior vero est curatio in vetustioribus,
inquinata aliqua atque prava corporis conditione
praeditis, ad animi pathemata et vitam otiosam ma-
gis pronis, quae ergo fere semper tristem in can-
crum transitum experiuntur.

Glandularum mammarum et subaxillarum
moles structurae maxime est complicatae, inde ea-
rundem scirrhi resolutio difficillima; ob pinguedi-
nis vero copiam, ille diutius in statu quiescente
manere potest, nisi irritetur; irritatus autem cele-
riter in corruptionem abit cancerosam. Parotidis
scirrhus, ob majorem sanguinis affluxum celerius
mole

mole augetur, tunc vero quiescit: Scirrhi faciei, labiorum et linguae, ut et cutis reliquae et viscerum, partium glandalis minoribus praeditarum, lentius increfcunt, diutiusque absque magnis feruntur molestiis, numquam vero illis dispositio non inest, ad corruptionem subeundam.

§. VI.

Scirrhus vero naturae viribus ad resolutionem haud sufficientibus, arte non superatus, ocyus feriusve in cancrum abit: Cancræ dividitur in occultum ac apertum; uterque gradu tantum differt, prior etiam scirrhus malignus, posterior carcinoma proprie nuncupatur.

E scirrho hucusque indolente, cuti concolore, aequali, motu intestino et humorum depravatione infolentiore, cancræ occultus formatur, ubi cute quidem integra at rugosa in tumore rubescente, nunc venis varicosis obfite, increfcente, asperro et inaequali dolores exoriuntur prurientes, lancinantes, punctorii, urentes, qui primo per intervalla, postea vero frequentius redeunt ac denique continuo maximo cruciatu aegrum extorquent: hisce doloribus ingentibus pulsus accedit frequens, debilis, minime vero ut a doloribus inflammatoriis celer et fortis et plenus. Tandem venae atro sanguine turgentes, tumoris praecipue ambitum circum

cundantes, sanguinem stillant, sensus pruriginosus in cute percipitur, et tumor citra fluctuationem uno vel pluribus locis in apices elevatus, dirumpitur et acrem malaeque indolis humorem stillat: quo facto et excoaratione cum ichoris profluvio latius saeviente, cancer audit apertus, vel exulceratus, vel proprie Carcinoma. Mox videmus ulcus hians, plus minus latum et profundum, pessimi moris; labiis tumidis, callosis, recurvis, superficie coloris pallidi, cinerei, lividi, nigrescentis, excrecentiis fungosis, non nimis duris stipatum, humores sanguinolentos, acres, foetidos, partes vicinas et ipsa linteamina exedentes excernens, doloribus pungentibus, urentibus, intolerabilibus quietem et somnum fugans, viresque exhauriens; ichoris denique et sanguinis dissoluti e vasis erosio effluxu nimio et putridi ichoris resorbitione, omnes functiones depravantur; febris accedit lenta et macies summa; „tandem post summas
„miserias diu toleratas mors toties optata inter dicitur
„ros illos cruciatus omnibus his malis finem imponit.“

Cancer, corruptio illa putrida ulcerosa praeterquamque e scirrho ortum trahit, interdum vero ex aliis tumoribus, in telae cellulosaee cellulis existentibus vel ex cutis excrecentiis, corruptionem illam peculiarem putridam, canerosam subeantibus, oriri

oriri illum posse, negari nequit; ideo ex illis, quae supra monui, omnem scirrhum ad glandulas referri posse, non concludendum est, omnem quoque cancrum scirrho ortum debere; corruptio enim illa sic dicta canerosa nervorum affectione peculiari topica producta, quavis in parte nervis et vasis praedita, causis sufficientibus locum habere potest; fac ergo, esse tumorem quendam tunicatum vel verrucam cutaneam, in ambitu vel causa externa vel interna nervos debilitari, quinimo corrumpi, inde humores, et in tumore et in vicinia stagnantes acquirere mutationem perversam et transire denique in virus peculiare sic dictam canerosum; cancer adest, omnes effectus supra descriptos exferens: cancrum modo descriptum spurium quoque dixerunt, ut ab illo e scirrho exorto, proprie vero dicto, distinguerent.

Acrimoniam in cancro natam ab omni acrimonia cognita mirificis dotibus differentem et specificam esse debere, multi contendunt, at in sensu strictiori, majori tantum vis corrosivae gradu et difficiliori medela ab aliorum ulcerum materia differre videtur; nam cancer nullatenus signum pathognomicum habet, cum etiam dolores, aegrum torquentes, humores acres, foetidi, vicinas partes arrodentes, labia callosa, reflexa, exerescentiae fungosae et reliqua aliis nonnumquam ulcerationibus

bus ut communia accedant symptomata, et plura symptomata canceris adscripta, illis quandoque deficiant. Diversa ejusdem origo et progressus, diversi in illo humores, diversae denique curationes interdum felices, canceri naturae et causarum diversitatem nos docent.

Paucis adhuc dicendum est, canceri denominationem derivandam esse vel a vasis sanguine sububro, atrove repletis, tumoris superficiem et ambitum perreptantibus, canceri fluviatilis pedibus aequiparantibus, vel ab annexu tumoris ad partes vicinas et doloribus, quibus producendis canceri chelae non impares sunt.

§. VII.

Scirrhi in cancerum transitus et aliae corruptiones carcinomatofae, pluribus debentur causis, quibus indagandis et dilucidandis Medicus quam diligentissime incumbere debet, quoniam in eo spes vitae haeret ac sanationis.

Illis, quae antea de scirrhi origine, natura, et progressu dicta sunt, omisiss, solummodo repetam, scirrhum irritatione modo interna, modo externa, motum intestinum et corruptionem contrahere, inque cancerum abire. Causa ad cancerum disponens adest, et causis occasionalibus supervenientibus, sufficiens evadit: in rebus vulgo dictis

B

non

non naturalibus et in aliis rebus externis, ut in earum complicatione vix ac ne vix omnes causae occasionales complectuntur; earum vero examen accuratius supra fines praepositos me duceret, paucis tantum veritatem probandam habeo, et *Cl. RICHTERI* verbis (*Chirurgia P. I. §. 456.*) loquar.

„Causae, scirrhi mutationem cancerosam inducentes, quadruplici modo plerumque agunt: *vel* humorum motum adaugent, ut animi pathemata, morbi febriles, corporis agitationes nimiae, vini usus immoderatus, *vel* acrimoniam in humoribus producant, ut cibi acres, aromatici, nimis falsi, variae morborum materiae, *vel* excretionem tollunt, e. g. fluxum menstruum aut haemorrhoidarium, effluxum ex ulcere, *vel* denique irritatione agunt externa, ut ictus, scalptus et frictio incaute adhibiti,“ quorum etiam medicamenta irritantia externe applicata referri merentur. Aequali ratione eadem agunt causae ad cancerum absque scirrho praegresso producendum; parti enim affectae denuo causa occasionalis supervenire, ibique corruptionem ulcerosam, carcinomati non abfimilem, producere potest.

§. VIII.

Hisce praemissis, ad varias cancri species ab auctoribus descriptas venio, ubi ad causarum varietatem, corporis et mentis constitutiones, partium
singul-

singularum structuram et functiones respiciendum est.

Cancer est vel genuinus vel fungosus; cancer genuinus a primordio tumorem refert duriores, pisiformem, mobilem, lentius incrementem; protuberantiae inaequales, duriusculae scirrhum obsident; scirrhus ipse partibus adjacentibus firmius adhaeret; cutim reddit rugosam, ac quandoque alias glandulas vicinas ad scirrhosam disponit mutationem; illum dolores saepe comitantur punctorii, imo isti sentiuntur, antequam scirrhus appareat. Oeius seriusve cutis rubescens fissuris, acrem humorem plorantibus, stipatur, et magis exesa, ulcus oritur cancriforme, labiis callofis, retortis, fundo quasi cartilagineo, numquam pus, at parum ichoris tenuis, acris, non raro quoque sanguinis copiam effundens.

Cancer fungosus eodem modo oritur e scirrho parvo, mobili, citius vero et multo magis incrementem, et tunc substantiam magis elasticam, spongiosam, minus vero duram, genuino, referente. E cute, plurimis vasis varicosis ac inaequalitatibus fuscis obsessa, pluribus in locis quoque rupta ac exesa, excrementiae duriusculae, fungosae, uvaeformes progignunt, humorum serosorum, interdum quoque sanguinis quantitatem enormem effundentes.

Quamvis magna istarum canceri specierum diversitas quoad phaenomena externa, existere videatur, attamen illa quoad causas minime occurrat: in sola corporis constitutione et partium affectarum structura diversa omnis discrepantiae ratio vertitur. In subiectis obesibus et polychymia praeditis et in partibus laxioribus cancer fit fungosus; in subiectis contra siccioribus et partibus densioribus genuinus adest.

Cl. Bierchen haeec speciebus aliam, nempe canceri serophulosi adjecit, si vero canoro ob causarum remotarum et accedentium varietatem varia cognomina imponere velis, atrabilarium, venereum, arthriticum, scorbuticum etc. non minore jure in censum ducere deberes; nam corruptio partis cancerosa pro causarum accedentium ratione, indicantia prodit varia, quorum differentis observatis mentio paucis adhuc facienda est.

Ex lymphae vitio peculiari glandulae tumoribus frigidis, indolentibus, scirrhus mollioribus, vel dispersis, vel in acervum collectis, serophularum nomine insignitis, infestantur: universa lymphae et sanguinis massa in acrimoniam abiens, signa quaedam diagnostica habet, plures glandulas cutaneas minores induratas, labium superius tumens, faciem pallentem, palpebras chronica inflammatione serosa affectas, herpeticam praesertim circa loca pilosa;

losa, efflorescentiam, glandulas mesentericas obstructas etc. Illa humorum corruptio ex virus venereo degenerato plerumque orta, glandulis praecipue superveniens, complicatione quadam morbosa scirrhos et caneros periculosissimos producere valet. Mamma hoc scirrho correpta, livida, dura, ad musculos retracta, tumorem prodit ex minoribus compositum; facile a se invicem distinguendis vel coactis inter se, glandulae colli et subaxillares vel jam induratae sunt, vel mox indurescunt. Ulcus carcinomatofum, subrubrum vel humorem limpidaem acrem, vel faniem albescentem, putridam, vel pus gypseae, tenacis indolis fecernit.

Acrimonia venerea scirrho superveniens ex illius signis dignoscatur: diutius latere potest, et magis vel minus obscura est, praecipue partes circa os et in ore sitas infestat et ulcera teterrima inducit.

Ex arthritidis materia scirrhis superveniente, ulcera cacoethica, carcinomatofam indolem plane referentia, progignuntur, signis arthritidi propriis, ab aliis differunt.

Eodem modo ad scorbutum, qualitate specifica corruptelam exferentem et vitia latentia evolventem, ulceraque, odore foetido, colore livefcente, nigricante, ichore copioso tenui putrido, excrefcentiis fungosis sanguinem dissolutum stillanti-

lantibus, stipata producentem, caute respiciendum est.

Cancer denique ab atrabilaria materia, tenacitate et acredine singulari praedita, originem trahens, forsan omnium frequentissimus est.

Quaerenda est ejus causa in systematis venae portae debilitate, in alimentorum crassorum usu, animi pathematibus tristioribus, vita sedentaria, studiis severioribus, spirituosorum abusu, polycholia, haemorrhagiarum saetiarum suppressione etc, unde symptomata quoque varia et effectus producuntur, nempe coctionis, circulationis, secretionum et excretionum torpor, obstructions vasorum, infarctus viscerum abdominalium, stagnationes in glandulis, stagnantis corruptio: quod si nunc illud corruptam partes erodat aut in motum abripiatur, effectus maxime malignos inde sequi necesse est.

Eodem modo omnes in praecordiis impuritates collectae, scirrhis ac canceris tum producendis, tum pervertendis, occasionem praebent; itaque ad fomitum illum plurimarum aegritudinum et passionum, ad primas vias ac viscera abdominalia, semper diligentissime attendendum est.

Corruptio cancerosa quam plurimum alcalinae putridae est indolis, quam docent foetor ulceris putridus, cadaverosus, sanguis effluens dissolutus,
 ipsa

faciei ex carcinomate desumptae effervescentia cum acidis, et denique medicamina antiseptica acida interne et externe utilissime adhibita. Ad quorundam vero observationes ulceri cancroso interdum inest acor infestus et corrosivus, qui foetore acido, Syrupum violaceum rubro colore tingendo, cum oleo Tartari per deliquium effervescendo, ut et ossium mollitie superveniente, et alcalinorum remediorum usu interdum felici innotescit.

Ad primarias illas cancri species genuini nempe et fungosi, quae nonnisi conditionibus accidentalibus differunt, respicio: uterque, me iudice, affectione nervorum topica, ut scirrhus, exortus et depravatus, per aliquod temporis spatium absque universae humorum massae infectione, topicus manere potest, si scilicet reliquae partes solidae facultate et vigore gaudent naturali, ad ea, quae corpori nociva esse possent, debellanda et eliminanda; raro quidem fortuna ita favet, cum reformatione liquidi putridi et consensu nervorum mox viscera et humores quoad functiones et indolem ita mutantur, ut tonus, robor et vis partium solidarum mirifice labefactetur, indurationes et ulcera nonnumquam plura in variis corporis partibus enascantur, et una in parte cancro extirpato, altera in parte rursus emineat: universalis ergo ex
can-

cancro fit cachexia, quae infuperabilis omnia melaelae respuit conamina.

Canceri in vicinia cordis, in partibus sensibilibus, in locis glandulis magis refertis, et illi ex scirrhis exorti, ad mali propagationem et exacerbationem omnium maxime vergentes, periculosissimi et curatu difficillimi sunt.

PARS POSTERIOR.

§. IX.

Scirrhi et cancri non immerito ad morbos curatu difficiliore et vitae insidiosissimos annumerantur; hinc in methodo medendi dilucidanda, indicationibus curatorii formandis, et in specificis inveniendis, cujusvis aevi medici multi fuere; multa ergo et existunt remedia cum interna tum externa, quibus autem virtutes laudatae in scirrho resolvendo, et cancro tam avertendo quam curando saepius frustra expectantur: Medicus vero in arte peritus ad causas morborum praecipue respiciens, easque prudenter dignoscens, illarum et effectuum sublationem ut generalem habet indicationem, et ad illam rite absolvendam, omnes ingenii vires profundit.

In priore hujus Dissertationis parte causarum ad scirrhi generationem contribuentium farraginem et complicationem breviter exposui, hac in par-

parte viam jam stratam persequens, mutationes in statu praeternaturali salutares indicabo, ac ex medicis et remediis ea eligam quae morbi naturae plurimum apta atque vel ratione vel experientia probata esse videntur. Maxime autem omnibus in morbis simul ad condiciones individuales respiciendum esse, non latet.

In scirrhi curatione duae praecipue occurrunt indicationes, quae sunt:

- 1) stases ad scirrhum pronae et ipsi scirrhi oriundi sunt resolvendi.
- 2) stasi non superata, stagnantis in corruptionem transitus et humorum universi corporis infectio praecavenda est.

Ad priorem indicationem feliciter explendam, causarum perscrutatio quam maxime necessaria est, ut congrua remedia ipsis opponantur.

Scirrhus violentia externa productus, vel inflammationem aut lactis stagnationem subsequens, primis temporibus quandoque resolutione evanescit, si fluida inspissata stagnantia vaporibus, cataplasmatibus et fomentationibus, leniori frictione aliisque resolventibus attenuantur, vel si partes solidae debilitatae leniter roborantur, frictione, fluidi electrici flumine, epithematibus vinosis; liberiore enim humo.

humorum circulo et functionum statu naturali restituta, partis sanitas insequi potest: in scirrhomammæ fectio optimum saepius praestitit effectum.

Scirrhis ex animi pathematibus natales petentibus, pro pathematum diversitate et constitutione, individuali varia ratione mederi conamur: Scirrhomincipiente, contrariis animi affectionibus nervorum systema mutare, fluidisque ad spissitudinem pronis, aptis praesidiis qualitatem naturalem conservare, ad rem medicam pertineret.

Scirrhidenique ex inquilino quodam corporis vitio exorti, hujus praesertim requirant correctionem ac eliminationem, ejus rei indigationi intimiori paulo latius incumbam.

Plurimae causae remotae scirrhis producendis faventes, in abdomine latent, ibique oppugnandae sunt: inter reliquas materiam atrabiliarium nominare sufficit, et hujus et infarctuum abdominalium medela scirrhieurationem numquam non absolvit: hoc casu materiarum stagnantium resolutione ac evacuatione opus est, quo factò scirrhiden dependentes tolluntur. Abstinentum vero est ab omnibus resolventibus fortioribus, acrioribus, subjectorum sensilitati ac irritabilitati non adaequatis; ea potius eligenda sunt, quae lente at blandius agunt fatisque diu tutoque adhiberi queunt.

Quodsi

Quodsi stases inveniuntur in subjectis magis calidis, humoribus multis, densioribus, crassioribus, fibris tensis praeditis, quorum excretiones sanguineae suppressae sunt, sanguinis missiones caute adhibitae ad rarefactionem humorum et subsequendam stasium resolutionem conducunt.

Humorum dilutione secretiones et excretiones naturales optime promoventur, illa vero in corporibus siccis, calidis, humoribus acris, tenacioribus stipatis optanda, raro obtinetur. Methodus medendi humectans plura habet indicata, aquam puram et mineralem et cerealibus decoctam, cerevisiam tenuiorem, olera, fructus horaeos, ferum lactis, juscula gelatinoso-aquosa, aerem humidum, vapores aquosos &c. quibus pro constitutione individuali rite electis et adhibitis, cum euphoria uti possumus.

Resolutio humorum spissiorum et stasium conficitur augmentando vires partium solidarum in humores, praecipue vero respiciendum est ad actionem vasorum secretoriorum in tubo intestinali, cui remedia tonica et stimulantia inserviunt. Fontes foteriae, acidulae et thermae maximam afferunt utilitatem, his subjungantur Salia media, praesertim leniora, Terra foliata Tartari, ejusdem liquor, Tartarus tartarificatus, Cremor Tartari solubilis, &c.: Salia alcalina vero tantum subjectis in
fen-

insensibilioribus et illis, in quibus acidum praedominatur, conveniunt.

Vegetabilia leniter stimulantia, materiam saccharinam, acriusculam, partes mucilagineo-resinosas continentia ad resolventia leniora perutilia jure referuntur. Hic prodeunt radix Graminis, Scorzoneræ, Dauci, Taraxaci, Saponariæ, Cichorei, Lapathi acuti, Ononidis, Rubiæ tinctorum, herba Taraxaci, Acetosæ, Anagallidis, quibus addam Cicutam, viribus resolventibus præcipue agentem. Ex his aperientibus decocta, succi, Extracta parata adhibeantur: remediis jam dictis mel adjicere non iniquum est. Amara in subjectis insensibilioribus et humidioribus ad resolutionem et robur partium, stimulo multum præstant, hinc Extracta Centauri minoris, Carduibenedicti, Trifolii fibrini, Fumariæ, Gentianæ, Quassia, hinc Fel Tauri et ipsa Aloe et præ aliis Extractum Hellebori nigri, rite præparatum cum optimo eventu ad stasium resolutionem et materiae atrabiliarie evacuationem adhibentur. Gummata saponacea Amniaci, Galbani, Opoponacis, Asæ foetidæ ad præstantissima pertinent resolventia; hic quoque in censum veniunt Gummi Resinae, Gummi Guttæ, Asæ foetidæ &c. lixivio antimoniali saponificatæ: vitellum ovi, sapo ille naturalis, omnino attendi meretur.

Re-

Resolventia vere acria sunt flores Arnicae, radix Squillae, Extractum Aconiti: hisce medicamentis quandoque dulcia et aromatica et mercurialia scopo resolvendi addantur.

Materiae atrabiliariae tenaciori multae quoque insunt fordes, quae vero ob cohaerentiam minus nocent, cum ex resolutione celeriori et copiosiori mala exoriantur periculosissima: hinc resolventibus lenioribus tantum solummodo resolvendum est, quantum per excretiones modicas educi possit; quem ad finem emetica, resolventibus interposita, vel infusa per epicrasin laxantia, adhibere fas est. Materia in praecordiis latens usu succi herbae digitalis purpureae, vomitum producentis, ita superata est, ut scirrhi inde dependentes mox diminuti ac plane dissipati sint.

Celeb. Kaempfer, omni laude dignus, enemata visceralia in morbis chronicis ex infarctu enatis, laudavit, pluribusque exemplis optime confirmavit. In intestinis crassioribus ex innumeris eorum sinibus, criptis, et glandulis semper totius humorum massae impuritates fecernuntur et excernuntur; nonne ergo ab istis enematibus multum esset sperandum, in scirrhis resolvendis, cum irritatione augeantur secretiones, cum medicamentorum vis plane in organa secretoria et excretoria agere et vaporibus calidis fluidoque resorbto resolutio materiae

riae stagnantis et folliculis impactae melius promoveri possit.

Ubique ad conservationem motus peristaltici, digestionis, circuitus humorum, excretionum naturalium respiciendum, quibus victus regularis, motus corporis adaequatus, animi quies, plurimumque Diætetices regularum observatio maxime inferviunt.

Materia venerea humoribus conjuncta, nervos et vasa irritando, humores incrassando, glandularum producit obstructions; hac materia remediis destructa vel ab humoribus separata, resolutio fit humorum, hinc acrimonia venerea scirrhis ansam præbens, mercurialibus, Opio et diluentibus est debellanda. — Materia scrophulosa mercurialibus, antimonialibus &c. et quævis alia acrimonia remediis propriis vincenda est, ita ut illa leniter agentia diu et caute adhibeantur, resolventibus et evacuantibus intermixtis.

Sic causis scirrhi remotis superatis, naturae ope causa proxima, nervorum affectio topica, sæpius superari, omniaque in statum naturalem reduci possunt.

Si natura forsan scirrhi resolutionem febre aut aliis moliminibus salutaribus perficere conaretur, ea minime sunt impedienda, sed attente observanda.

Nunc

Nunc adhuc quaedam remedia topica animadvertenda veniunt.

Resolutionem humerum excipit resolutio stafeos ob motum impeditum ortae: ad illam promovendam, partium solidarum requiritur tonus naturalis, qui vero lente redit: calor externus a pellicula tegente et forsan capillis electricitatem perpetuam sustinente, multum confert ad resolutionem scirrhi, ideo ut plura electricitatis virium tentamina instituantur, optandum. Emplastra ex Gummi Amoniaco, Galbano, Sapone, Cicuta &c. vapores aceti vini, cataplasmata emollientia non promiscue adhibenda sunt; materia enim in scirrho quiescens motu intestino in corruptionem abire et caneros terribissimos citius producere potest: generatim fere nihil a remediis externis, sperandum, nisi medela interna causae morbificae et impedimenta sublata sint.

§. IX.

Nec viribus corporis internis, nec remediis ad scirrhi resolutionem sufficientibus, eo contenti sumus, ut conditiones corporis naturales conservemus, ut transitum in corruptelam et universi corporis infectionem praecaveamus: praestat scirrhum non curare, sed veterem, durum, adhaerentem, in locis nobilioribus latentem, tantum ab omnibus irritationibus tam internis quam externis cavere et potius eum, adhuc ma-

magis indurare: hinc abstinendum est ab omnibus resolventibus fortioribus, irritabilitati et sensilitati subjectorum non congruis, a remediis et alimentis humorum circulum incitantibus, congestiones versus partes scirrhosas inducentibus; vitentur animi pathemata, nata sopiantur: victus mollis, blandus, alvus libera, coelum serenum, aer nec nimis calidus, nec nimis frigidus, exercitia corporis moderata, se et excretiones rite succedentes profunt. Scirrho induratio major obtineri potest lamina plumbea, Emplastro Diapompholigos, Cerussa cum Amylo remixta, scirrho impositis, quibus ut nervorum nimis sensibilibus actio quodammodo sopiatur, narcotica interdum addantur.

Caeterum remedium certissimum, ut scirrhus causis occasionalibus sublatis, radicitus curetur, omnesque sequelae tristiores vitentur, in exstirpatione scirrho ipsius consistit, quae vero, ne careat utilitate, ocyus est instituenda; nam medicamentorum resolventium usus saepius non solum nihil prodest, sed potius debilitate sequente et humorum nocet depravatione, tempore ad scirrho exstirpationem aptissimo perditio: nisi ergo causa, scirrho remota plane cognoscatur, nisi illius curandi possibilitatem autumare possimus, et a remediis effectum quandam felicem videamus, mox ad exstirpationem, ad ultimum et certissimum remedium est confugiendum; maxime

maxime vero eo attendendum, ut totus scirrhus cum indurationibus cellulosae et cutis circumpositae, cum vasis nervisque affectis simul et semel excindatur, ne quasi e radice malum denuo, et multo magis horrendum repullet. Antea vero scirrhitum, connexionem, mobilitatem, aetatem, corporis et aeris constitutionem aliaque perpendat Chirurgus, ut operationis methodum et impedimenta et eventum sperandum plane perspiciat; a Chirurgo perito et exercitato multa operationis impedimenta vinci posse, extra dubium est.

Si in eodem subiecto plures adessent scirrhi, eodem tempore auferantur, ne reliqui systematis nervosi et vasculosi irritatione, conditionem adipiscantur magis periculosam; si hoc vero nequaquam fieri posset, potius ab extirpatione abstinendum, curatioque palliativa tantum adhibenda esse, videtur. Ad observatorum mentem extirpatione ferro hebetiori, vel cultro quodam osseo feliciter habuit successum ob perfectiorem indurati separationem.

Post scirrhi a violentia externa orti extirpationem nulla requiruntur remedia interna, quae vero indicata sunt, si acrimonia in corpore latens, nondum superata, vel debilitas et status cachecticus scirrhi superveniant.

Scirrhi extirpatione cauterio actuali et potentiali perficienda, locum non habet, nisi totius

scirrhi moles et ambitus unica applicatione destruantur.

Rarissime scirrhus tam angusto prominet collo, ut ligatura possit constringi et extirpari; ferum omnibus externis palmam praeripere, ideoque semper praerendum esse, existimo.

§. X.

Scirrhus nec medicaminibus, nec naturae viribus, nec extirpatione sublatus, semper peioris mali metum injicit, ac ocyus seriusque in cancerum abit, cujus putredinem depascentem et virus proprium omni modo restringere ac vincere Medicus fatagat: ni antea remedia resolventia, corrigentia jamjam adhibita sint, illa adhuc tentanda, quibus vero mox extirpatio jungenda, ut putridi in sanguinem refoertio impediatur, acrimonia in humoribus jam latens corrigatur et plane educatur. Canceri qui externae violentiae ortum debent, inque corpore euchymo adhuc topici sunt, sola extirpatione curari possunt, et ipsos caneros a causa quadam interna promotos in corpore senili, caeochymico, nonnumquam adhuc ferro et medicamentis electis sanatos esse, observationibus constat: tales eventus itaque probant; judicium de possibilitate et impossibilitate sanationis fallax esse, et praemin medicam multum versari in tentaminibus, quae caute et prudenter adhibita, fae-

saepius eventus prodiderunt spem superantes, hinc numquam otiosi simus, si scirrhus hucusque quiescens periculosissimum minuetur transitum; anceps remedium tunc melius est, nullo remedio.

Semper vero, ut cancer integre et funditus auferatur, necesse est; ni illud obtineatur, malum recrudescit, et ex radicibus relictis irritatis carcinoma horrendis dotibus stipatum provenit, et extirpationem repetendam difficiliorem ac magis incertam reddit, vel vulnus, pus bonae notae fundens, sanationem fere completam admittit ad punctulum quoddam, duritiae majore minoreve circumscriptum, ex quo fila quaedam setarum instar prominent, unde denique, quasi ex radicibus nervosis fungus de novo exerefcit cancerosus.

Necesse quoque est, ut omnia impendantur, ad causas scirrhum producentes et depravantes vincendum, istis enim permanentibus metus esset justus, ne similia mala vel in loco primario affecto, vel aliis in locis brevi renascantur.

Scirrhos et canceros partium internarum Chirurgi manum et extirpationem minime admittere, neminem fugit, qui ergo curatione palliativa ab omni praecaveantur irritatione: quandoque tamen lenissimis remediis, causae cujusdam cognitae diminutioni vel sublacioni inservientibus, caute uti licet et conducit.

Ipsum malum adpectu horrendum, curatu difficillimum, carcinoma, aggredior, cujus ad cognitionem signa ac symptomata, supra descripta sufficient.

Carcinomata scirrhis orta, reliquis multo sunt periculosiora, omnemque fere respuunt curationem: Medicum tamen non otiosum, sed in eo totum esse oportet ut

vel ipsum malum curetur

vel incurabile leniatur, et vita diuturnior minus misera reddatur.

Prior indicatio quandoque obtinetur causerum cognitarum sublatione et extirpatione, ut jam dictum: at causis latentibus vel univrsa humorum massa putrido ichore cancroso inquinata, et corpore maxime jam debilitato, perraro curatio expectanda erit.

Diviso curationis adhibendae in methodicam et empiricam optima videtur, posteriorem vero priori esse postponendam nullus dubitat: quando ergo causae minui, corrigi, averti et curari possunt, quando adhuc ab extirpatione felicem eventum sperare licet, tunc etiam curatione methodica uti debemus.

Methodus atrae bili medendi supra dicta in carcinomate plerumque quoque utiliter adhibetur:
acri-

acrimonias alias cognitae idoneis remediis emendet ac superet Medicus, quorum vero disquisitioni specialiori non inhaerebo: In universum moneo, mercurialia in veris cancris semper esse metuenda, nisi aperta sit quaedam labes venerea; reliqua resolventia fortiora, caute tentanda, et ut nervorum irritatio immodica praecaveatur, bene opiatis quibusdam miscenda esse.

Posterior indicatio, lenimen mali incurabilis et conservatio vitae, diversis majore minoreve fructu absolvitur modis.

Putredo partis carcinomatosa maxime Medici requirit attentionem, ut illam minuat, ut ejus effectus in reliquum corpus nocivos impediatur, ac tollat, ut denique partem putredini succumbentem, quantum fieri possit, in statum reducat naturalem. Acrimonia putrida a locali stagnantis corruptione primum nata, partes depascitur, ipsos nervos magis afficiendo, corrumpendo et putrido resorbto sanguini admixto, secretiones corrumpit, vitaeque infert damna vix superanda. Putredinem in carcinomate localem praefertim topicis remediis minuere possumus; saepius de die ulcus ichorem acerrimum plorans, mundificari ac elui debet, cui scopo inserviunt pro conditionibus accidentalibus Aqua Calicis, Aquae saturninae, decoctum foliorum Nico-

tianaе,

hanae, Belladonnae, Solani, Cicutae, corticis Peruviani vel solutio Myrrhae, Salis Amoniaci, Aluminis aquosa, Martis in acido vitriolico aut Salis, et Spiritu vini diluta, vel Aetum aut Spiritus Salis dilutus, interdum quoque solutio mercurialis Opio remixta. Ulceri spongia, quae ichorem bibat, imponenda est; adhibentur quoque unguenta saturnina, unguentum nigrum, liquamen Myrrhae, liquor gastricus animalium carnivoracium. Medicamina elutoria ut fomentationes quoque applicantur, quibus autem cataplasmata ex cortice Peruviano, Salicis, herba Cicutae, Belladonnae, Absynthii, Scordii, radice Dauci &c. parata, particulis balsamicis nervinis, aere fixo impraegnata, praeferrem. Suctione vel ventosis sic dictis materia putrida educi et cum partibus melior in fecernenda actio communicari potest.

Fasciarum circumvolutione partibus aliquid roboris reddente, destructiones topicae et influxus nimius imminuuntur, doloresque multum mitigantur. Calor radiorum Solis, vitro convexo aggregatorum, in ulceris carcinomatosi superficie concentratus, ad observata, putredinem inhibendo, pus bonae notae producendo, multum ad sanationem confert.

Hæc remediis pro subjectorum ac ulcerum constitutione ac differentiis adhibitis, interdum ichorem acrem, rodentem in pus laudabile, blandum mutari, resorbitionem nocivam et putridi cum humorum massa communicationem, labemque universalem, diutius impediri, indurationes circumjacentes fere plane resolvi, doloresque mitigari, satis patet, ac certe horum usu, ni indicatio curativa, tamen palliativa suppeditari et internorum remedium effectus sperandus optimo jure multum augeri potest.

Non autem dubitandum, quin putridi ichoris aliquid semper in humorum resorbeatur massam, unde ac nervorum simul consensu in aliis partibus inſuetæ ac inimicæ gignuntur affectiones, quas functionum læsionem, solidorum fluidorumque a conditione naturali aberrationem et denique febrem lentam sequi necesse est: hinc medicaminibus internis et diæta adæquata opus est, quibus putrida labes præcaveri, jam nata corrigi, mitigari, superari possit.

Itaque ad causam materialem in primis viis sæpius latentem, respiciendum est, quare emeticorum usus, sanguinis etiam impuratum secretio, ni inserviens, elucet: optime postea putrida præcavetur labes acidis, Cortice Peruviano et aere purissimo.

mo. Cum vero humores ipsi iam ab acrimonia reborbata corruptionem inierunt, remedia communia corrigentia in usum vocanda sunt, quorum refero: nutrimenta particulis mucilaginosi, gelatinosi, saccharinis ditata, farinosa nempe, omniaque frumenta, quibus ob particularum constitutarum et effectuum similitudinem, radicem Saleb ac Lichenem Islandicum substituere licet.

Lac, serum lactis tam acidum, quam dulce et lac ebutyratum ad nutrimenta, demulcentia, involventia, acrimoniis corrigendis apta, jure annumerantur. Alia remedia ex apparatu dietetico desumpta mucilaginosa, demulcentia, maximopere profunt: huc spectant fructus horaei, cerasa, mala citrea, fraga, uvae et passulae, cucumeres, amygdalae, praesertim earum emulsio, itemque radices Dauci, Pastinacae, Scorzonerae, Sifari, Cichorei, pluraque olera molliora. Aquae minerales, cerevisiae et vina generosa pluries pro constitutione individuali requiruntur.

E regno animali huc pertinent humores subtiliores, gelatinosi animalium frigido sanguine praeditorum, viperarum, lacertarum, ostrearum, helicum, ranarum, testudinum etc. inde ergo explicandi sunt effectus nuperrime laudati lacertarum
in

in vitis cutaneis, ipsisque ulceribus carcinomato-
sis curandis. Juscula carniū tenerarum, veluti
sunt vitulina, pullorum, ut et Cornu Cervi gelati-
na quoque utiliter adhibentur, nec vitellum ovi
saepius adhibitum locum obtinet inferiorem in
acrimoniis corrigendis.

In subjectis tenerioribus, pinguedine destitu-
tis acrimonia remediis oleosis unguinosis caute ad-
hibitis, omnino non mitigari nequit.

Hisce remediis diaeteticis praevalentioribus
quoque remedia pharmaceutica adjici possunt ad
humorum blanditiem recuperandam v. g. decocta
ac infusa radicis Sarfaparillae, Graminis, Chinae,
Althaeae, Liquiritiae, Malti, herbae Malvae, flo-
rum Verbasci, Aqua Calcis.

In curatione acrimoniae generali ejusdem e
corpore evacuatio quoque ponderanda: pro ca-
sum discrimine variae quoque valent excretiones
per alvum, diuresin, diaphoresin, per vesicatoria,
fetacea, fonticulos et denique per illam pulmonum
exhalationem rite conservandam.

Id vero semper cavendum, ne vires vitales
nimis debilitentur, hinc Cortex Peruvianus ad vi-
rium conservationem, reliquorumque remediorum
effectum majorem conferre videtur.

Huic

Huic curationi palliativae diversimodo institutae semper quoque jungatur medela variarum causarum, quae cancrum producebant, et quae nuncillum adhuc fovent.

Hisce omnibus perpensis et rite ditque adhibitis remediis, mali dirissimi, carcinomatis progressum, tabis vim deleteriam, vitae periculum vel retardare, vel minuire, forsan plane superare, artis medicae conatibus absolvi potest.

Aegri cancro laborantes saepius nihil aliud nisi dolorum atrocium optant diminutionem, illa ergo in cura palliativa maximi est momenti. Ab acrimonia carcinomatis, partes vicinas nervosas continuo rodente, dolores crudelissimos vitae insidiantes ortum habere, et tunc reliquum systema nervorum in consensum trahi, extra dubium positum est; hinc praeter mundificantia externa, leniora anodyna ipsaque narcotica fortiora in auxilium ferre, illaque interne ac externe adhibere, medentis poscit officium. Omnibus anodynis Opium praeripit palmam, sensibilitatem nimiam sopiens, dolores mitigat, somnum restituit, ac mutatione quadam nervorum optimos quoque effectus in laebe cancerosa curanda praestare posse videtur. De aliis anodynis mox dicitur. Caeterum

reme-

remedia illa antea laudata, quae relaxando, detergendo, acrimoniam natam emendando vel obtundendo, nervorum actionem mutando agunt, hic quoque ut anodyna profunt.

§. XII.

Cum vero nec ex solidorum vel fluidorum correctione, nec medendi methodo, peculiaribus acrimoniis probabiliter suppositis opposita, eventum obtineamus optatum, curationem empiricam, medicamenta ab his vel aliis laudata, et repetitis vicibus citra causarum respectum, fructu probata, adhibere minime absolum esse videtur. Mali magnitudo, apparens incurabilitas, periculum vitae certissimum, ipsum usum medicamentorum vehementium, heroicorum excusat, quibus nostris temporibus tot magni nominis viri, libentissime tentamina et scripta devoverunt, quibus etiam saepius specificorum nomina attribuerunt.

Cortex Peruvianus in febris, Mercurius in lae venerea optimo jure specificorum nomine insigniti sunt, an vero hucusque tale in cancro curando inventum sit remedium, dubito; illa enim sic dicta specifica anticancerosa saepius generica sunt remedia, quorum agendi rationes pluribus in casibus cognitae et perspectae habere possumus: illa
ita

itaque pro variis agendi facultatibus in curatione generaliori explicata, locum adepta sunt convenientem, quae vero ut specifica ab aliis considerata, meam erit, brevibus adhuc exponere.

Cicuta viribus quidem resolventibus supra dictis gaudet, iisque prodest, vaporoso autem in nervos agente, anodynos praestat effectus, forsitan quoque illo ad mutationem quandam systematis nervosi incomprehensibilem et subsequendam scirrhi et cancri curationem successivam aliquid afferre posse. unde ejusdem medicamenti usus, alias specifici dicti, non plane rejiciendus, apparet. Equidem ad plurimum virorum observationes Cicutae praeparata saepius absque fructu adhibita sunt, quandoque etiam ob nervorum debilitatem vel idiosyncrasiam aegris nocuerunt; vertigine, sensuum debilitate, ipsaque stupiditate eorum usum subsequenter.

Iisdem viribus, iisdemque effectibus gaudet Belladonna, minori in quantitate propinata. Aconiti vires, serosorum humorum condensationes stasesque resolventes, paululumque nervorum sensibilitatem sopientes, experiunt probatae sunt praecipue in arthritide debellanda, hinc ejusdem usus internus ad scirrhum cancrumve curandum,
lau-

laudandus, praesertim materia fortasse arthritica
in corpore latente.

Hyoscyamus, Stramonium, Solanum narco-
ticis viribus externe prodesse possunt, usus vero in-
ternus incertus ac periculosus.

Anagallidis et Digitalis purpureae herba viri-
bus aperientibus, resolventibus, irritantibus prae-
dita, ob materiae atrabiliariae vel alius primis in viis
haerentis evacuationem, laudem meretur, minime
vero indiscriminatim effectum optatum proferre, et
votis respondere potest.

Mercurius ejusque praeparata varia tantum
in labe venerea, cui scirrhus et cancer ortum de-
bent, prodesse et ut specifica agere possunt.

Causis materialibus, scirrhi et cancri ortui et
incremento faventibus sublatis vel diminutis, ex
Opii usu multam utilitatis sperare licet, quo nem-
pe nervorum affectiones mutando, causa proxima
plane tolli corporisque sanitas restitui potest: for-
san quoque ut medicamento praeservativo illo uti
conduceret: nostris temporibus Opio syphilidem
curare didicerunt; cur felix successus ab illius usu
rite, justoque tempore impenso, in mali, omnibus
fere

fere remediis repugnantis curatione non foret expectandus?

Afa foetida in osium carie utiliter adhibetur; nonne quoque illa in labe cancrofa ulterius eſſet tentanda?

Arsenicum denique ut ſpecificum anticancroſum laudatum, non externe ſolum, ſed interne etiam adhibuerunt. Externe applicatum, corroſivum evadit medicamentum, quod, ut antea dixi, una vice univerſam canceri molem deſtruere debet, niſi detrimenti inde plus ſit metuendum. Uſus vero internus ac in minutiffima doſi propter vires corroſivae, omittendus eſt, cum e penu irritantium leniorum ſelectus minime difficilis.

Hiſce diſquiſitionibus tam pathologicis quam therapeuticis expoſitis, unicam mihi liceat ſubjungere obſervationem, cui plures ſcriptiunculae meae loci inniſi ſunt, quae etiam mihi, de objecto Diſſertationis inauguralis cogitanti, ut de Scirrho et Cancro quaedam in lucem proferrem, anſam praebuit.

Puella quaedam Berolini, viginti circiter annorum. temperamenti sanguinei, fanis e parentibus prognata, cujus educatio et vivendi ratio certe pro aevi nostri consuetudine optima fuerant, quae semper florente sanitate, animoque hilari ac laetogavisa erat, sub finem Anni 1777. in surae parte posteriori, tumorem quendam duriusculumprehendit, cujus originem a vinculo inter saltandum valde constricto, deduxit, cujusque volumen, auxilio neglecto in dies crescebat: Medio anno 1778 Chirurgus quidam medicamenta applicavit corrosiva, quae vero, saepius iterata non solum tumorem non tollebant, sed potius in ulcus mutabant fordidum, cujus e superficie variis excrescentiis spongiosis obsita, inter dolores vehementes lancinantes multum ichoris foetentis promanabat.

Quae cum ita essent b. Muzel et b. Pistor, viri, quorum eruditio ac solertia cognitae, quorumque memoriam colo, consultum adsciti sunt, et nunc morbi decursus, medendique modum talem descripturus sum, qualem ducibus istis viris, observatum annotavi.

In parte musculorum gastrocnemiorum superioris ac posterioris conspiciebatur excrescentia, figuram exhibens cylindri $2\frac{1}{2}$ pollices altae et $1\frac{1}{2}$ pollic. crassae, cute privata, et ichorem tenuem,
prae-

foetentem, sanguinolentum fillans; e vasis varicosis, subfuscis, tam latera quam superficiem obfidentibus, a minori pressione sanguis profliebat spissus et ater, ad basin durities latius sese extendebat, caeterum aegra faciem adhuc florentem habebat, saepius tamen hoc tempore animi moerorem contraxit molestissimum, nec corporis motus fuetos persequi, nec occasionibus, unde iucunditatis aliquid hauriret, frui licebat.

Ob amplio rem plagae ambitum, ob anevryσμα forsan in profundo latens, (quale b. Pistor viderat semel hac in regione, fere iisdem praeditum signis) ob haemorrhagiam metuendam, extirpatio non ferro secante facta, sed die 20 Januarii mensis 1779 excrescentiae cylindricae basi ligatura circumposita est, quae mole carnosae incisa, sequenti die magis constringebatur. Ortus est tumor furae reliquae inflammatorius, tensus, rubedine radiata stipatus, dolores in ambitu aucti, quibus frigus et aestus cum pulsu duro ac celeri accedebant. Venae sectio, potiones temperantes, anodynae, aquosa acidulata, fomentationes ex herbis resolventibus cum vino paratae commendabantur: mole supra ligaturam sensim destructa, in incisiones Balsamus Arcaei linteo carpto immittebatur. Die 26. Januarii tota mole separata, indurationibus quibusdam in profundo ac ambitu haerentibus, cum cellulosa

Inlofa circumjacente cultro excisis, uterque in fenu-
 Ins gastrocnemius denudatus ante oculos, erat:
 deligatione sicca instituta, temperantibus ac fomen-
 tationibus continuatis, febris, inflammatio, dolor
 mitiores fiebant: post 48 horarum spatium deliga-
 tione remota ad latus internum ac superius parva
 adhuc durities et cellulosa condensata erant de-
 fruendae; scarificatione in ambitu adhibita, reli-
 quae superfiei impurae Balsamus Arcaei, Sals
 Amoniaci et Myrrhae Essentia remixtus, illineba-
 tur. Pus bonae notae, superfiei purae, solidi-
 tum statum naturalem indicare ac sanationi favere
 videbatur. Ob habitum, sanitatis speciem praeseferen-
 tem, ob inali tantum localis suspitionem, ob aeta-
 tem juvenilem, alias optimis praeditam humoribus,
 necesse vix existimavit medentes, ut praeter diabe-
 tam vegetabilem et lacteam nec non laxantia quae-
 dam, alia adhiberent medicamina interna. Mense
 Februario vulnere sicca imponebatur deligatio, ver-
 sos mensis finem sanatio ad punctulum quoddam
 usque lentis magnitudine erat absoluta, quod vero
 D mini.

L
minime remediis exsiccantibus ad cicatricem poterat reduci, denique sexto Martii mensis die eschara tectum reperiebatur, qua 17 Martii die sponte separata e minori ulcusculo spongioso quaedam fila albicantia, fetarum instar prominebant: in ambitu duriusculo saepius dolores aegra sensit pungentes lancinantes. Subtentabant Medici ipsam carnem spongiosam cum fetis lapide destruere infernali posteaque Alumine usto et Mercurio praecipitato rubro: tentamen irritum, spongiosum setaeque manebant, durities doloresque aucti, vasa livescencia varicosa denuo in conspectum veniebant, ex ipso ulcere increfcente ichor promanabat tenuis, foetens, specillum argenteum fusco colore tingens. Quo in casu ut vires Conii maculati expariretur b. Muzel, ex ejus Extracto solertissime parato pillulas pondere grjß formari jussit; die 27 Martii mane et vesperi tres cum radice Graminis decocto sumit aegra, postridie quinque, et sic quotidie dosin duabus auxit pillulis; magno animo et fiducia certe laudabili in successum fortunatum quotidie aegra pillularum copiam deglutivit, ita ut ultimum die 19. Maji mane et vesperi octoginta quin-

quinque defumeret pillulas, et hac ratione brevi tempore Cicutae Extracti duodecim unciis interne usa esset. Rarius tantum leviozem sentiebat vertiginem ac nauseam, phantasia ac iudicium vix turbabantur, memoria interdum aliquatenus labasce- re videbatur, saepius vero corporis alacritas valde erat suppressa; color faciei pallidus, lividus, corporisque lassitudo de cachexia orta nos certiores fecerunt; semper adhuc ex ulcere haud magno spongioso, ichor effluxit aeris, dolores mitiores facti, in ambitu vero durities quam diu Cicuta adhiberetur, aucta ac extensa erat, quamvis initio externe quoque Cicuta contusa, postea vero cata- plasma ex sapone veneto, pane similigineo et lacte impositum esset. Nunc cataplasma ex radice Bel- ladonnae recenti contusa, ac pro usu interno her- bam Belladonnae cum femine Phellandrii ac Rheo remixtam a 22. Maji die ad 9. Junii diem usque a duobus granis ad octo adhibuerunt. Corporis au- tem debilitas, affectus lipothymici, vertigo, ocu- lorum caligo saepe revertens, sapor ingratus, nau- sea, faucium siccitas, membrorum tremor, ho- rum remediorum usum ulteriorem prohibebant,

et remediis omnibus hucusque citra resolutionem
 ac sanationem adhibitis, in ipsa exstirpatione tan-
 tum spes consistebat, quae ergo die 24. Junii mē-
 sis 1779. est instituta. Insuper quibusdam orationibus
 oblati sunt. Insuper in huiusmodi operatione, quibusdam
 oblati Durities larga ovali incisura, a cute adjacen-
 te et tunica lente ac caute a gastrocnemiorum mu-
 sculorum superficie separata est, e musculorum in-
 terstitio vesicula alba mucis avellanæ magnitudine
 prominebat, hanc rem tenuem, albicantem conti-
 nens, ab illa ortum dacebat funiculus tenuis, live-
 scens, duarum linearum latitudinem referens a la-
 tere externo ad internum versus et deorsum ver-
 gens, terminatus in corpore quodam glanduloso
 indurato, et prae nucleum exaequantem, musculoque
 annexo, quod tam cum vesicula, quam funiculo
 radicitus sublatum est, in huius duritiei excoiffa massa
 anteriori luculenter setae externae prominentes con-
 spiciebantur et quidem in progressu grandiores, de-
 nique in cellulosam dispersas. Deligatio sicca, fo-
 mentationes calidae, potiones temperantes adhi-
 bitae sunt.

Die 26. Junii adeps e musculorum interstitio propulsa paululum indurata cum aliis frustulis duriusculis in margine relictis desumenda ac sacrificatio instituenda. Balsamo Arcaei Sale Amomiaco maritato, suppurationem copiosam, ichorosam produci, marginem ac superficiem puriorem fieri, ulcerisque diminutionem sequi vidimus.

Die 4 mensis Julii pedi affecto fonticulus est insertus, qui postea humorem secrevit sanguinolentum; paucos post dies ulceris superficie purissima et papillis carnis optime freta, bonoque pure instructa, externe emplastrum consolidans, interne corticis Peruviani infusum interdumque Laxans adhibita sunt. Tali modo post sex hebdomades tota ulceris medela erat absoluta, nulla duritie, nullisque sensibus ingratibus reliquis.

Post decem hebdomadam vero intervallum in eodem loco tumor novus exoriebatur, cui Emplastrum Resolvens impositum. Tumoris et mole in dies et duritie auctis ac doloribus redeuntibus, nul-
loque

loque fructu a medicaminum adhibitione percepto, rursus die 6 Decembris 1779 exstirpatio est instituta. Die 16 Decembris in ulceris regione superiori ac interiori durities parva observata, quae vero mox sedecim hirudinibus apposis profusus resoluta. Fonticulum hucusque parum utilitatis praebentem, ob molestiam sanari medentes non aegre tulerunt.

Mense Januario 1780 ad ulceris latus externum tumor quidam duriusculus comparebat, cui etiam hirudines applicatae, fructum expectatum minime praestiterunt: durities quidem inde imminata at e foraminibus ab hirudinibus morsis caro luxurians exerecebat, et cute intermedia ubique ab acrimonia ichoris profluentis destructa, ulceris peripheria inde erat aucta. Extracti Ligni Guajaci solutionem cum Oleo Tartari per deliquium et pillulas e Guajaci Extracto, Sulphure Antimonii aurato et mercurio dulci confectas cum Sarsaparillae decocto sumit aegra. Ulcus spongiosum rursus emplastro consolidante tectum, carne tunc firmiter stipatum, et ad mensis Januarii finem

mem profus cute erat obductum, sub qua verò
 durities latebat.

Licet mense Februario quotidie mercurij subli-
 nati granum dimidium in forma pillulari cum ra-
 dicis Graminis decocto, propinaretur, durities ta-
 men longe lateque augebatur: iterum octodecim
 augebant hirudines, unde vero emolumenti nihil pro-
 scribebat; ex foraminulis ichor tenuis quoque stillabat
 per aliquod dies, tunc vero sanata sunt.

E curatione saepius inefficax instituta, infectio-
 nis humorum universalis a labe cancrofa conjectu-
 ram facere licebat, et habitus nunc plane ca-
 checticus, dolores lancinantes, motus febriles,
 oculorum tarfi inflammationes leviores, sae-
 pius recurrentes, hanc confirmabant conjectu-
 ram. Aqua Calcis lacte remixta ad tempus ute-
 batur aegra.

Celeb. Voitus (cujus in me benevolentiam ac
 beneficia hic publice profiteor) nunc in auxilium
 vocatus, extirpationem repetiit, eo modo, ut ip-
 sius substantiae muscularis portionem ex fecaret. —
 Plu-

Pluribus medicaminibus egregiis adhuc ad opem ferendam adhibitis iterum consolidatio facta et corporis functionum usus naturalis erat restitutus. Post paucos vero menses eodem malo repullulante, in auxilium aegra vocavit agyrtam, sub cujus tractatione mox plane emaciata et viribus exhausta inter dolores crudelissimos diem obiit supremum.

Halle, Diss., 1786/87

ULB Halle

001 604 848

3

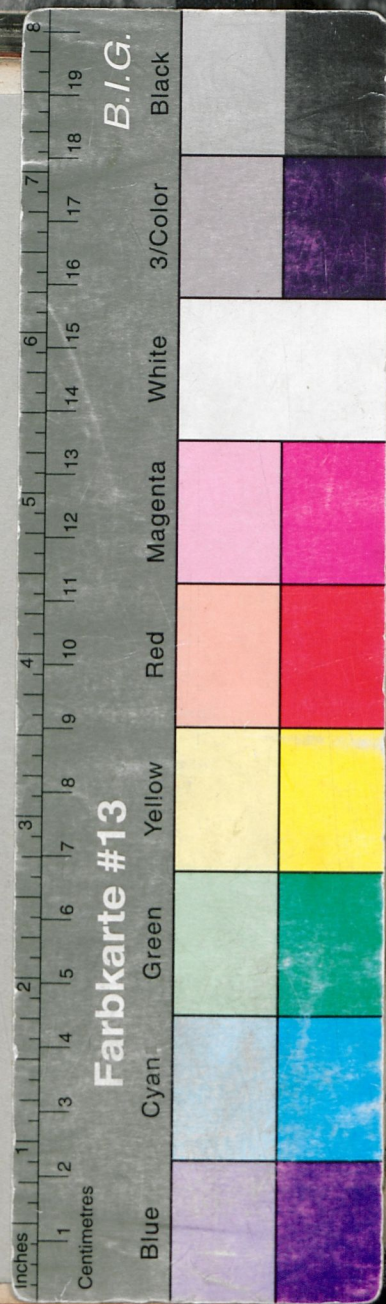

Sb.

vd 10

DE 4 . 1786 10
SCIRRHO ET CANCRO.

CONSENSV AC AVCTORITATE
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS
IN ACADEMIA FRIDERICIANA

PRO
OBTINENDO
MEDICINAE DOCTORIS GRADV

DIE XX. SEPTEMBRIS MDCCLXXXVI.

H. L. Q. S.

PVBlice DISPVTABIT

AVCTOR
IOANNES THEOPHILVS ZENCKER
BEROLINAS.

HALAE,
LITTERIS MICHAELIS.

